

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

7 Vtrum locus sit vera species quantitatis continuæ ab aliis distincta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

nunt per veram & realem vnionem inter se, sed tantum ordine quodam. Linea vero proprie ac per se vnitur superficiei partibus, & ad hoc est natura sua instituta, neque alio modo potest naturaliter existere, etiam si alioqui completam quandam extensionem quantitatis habeat. In quo est magnum discrimen inter substantiam & accidentia, vt dixi: nam substantia, quæ est simpliciter completa in genere substantiæ (physice loquimur) nunquam potest esse talis, vt natura sua instituitur vel ordinetur ad componendam aliquam completam substantiam, formaliter ac per se ipsam: eo quod ens completum in genere substantiæ, sit simpliciter completum in genere entis. At vero accidens, licet sit completum in aliqua specie accidentis, potest sub alia ratione habere aptitudinem, vt instituitur ad componendam aliam speciem accidentis. Sicut etiam in genere qualitatis tam potentia, quam actus est qualitas completa, & nihilominus vna ordinatur ad aliam, vt potentia ad actum, vel vt actus ad potentiam: sub qua ratione vtrumque incompletum quid existimari potest.

Quomodo tres dimensiones inter se comparantur.

IX.

AD alteram partem seu replicam contra hanc responsionem, si modum loquendi Philosophorum consideremus, satis incertum est, quid sentiant de his dimensionibus, & de modo, quo in his speciebus quantitatis includuntur. Mihi tamen ita videtur sentiendum, vt in primis dicamus has tres dimensiones, longitudinem, latitudinem, & profunditatem, esse inter se diuersarum rationum: Quod facile probatur, quia longitudo sola, etiam si versus quancunque partem protendatur, sursum deorsum, & versus omnia latera, non efficit planitiem, aut latitudinem, quia non potest latitudo componi ex solis indiuisibilibus lineis secundum eam rationem, qua indiuisibiles sunt, neque etiam quatenus sunt diuisibiles, quia vt sic non efficient, nisi maiorem longitudinem. Vnde nec lineæ solæ poterunt quasi continue extendi versus omnem partem, nisi inter eas interponatur aliud genus extensionis, diuersæ rationis ab extensione linearum, & hanc extensionem vocamus latitudinem: Eademque proportio est latitudinis ad profunditatem. Neque contra hoc obstat ratio superior facta de mensura longitudinis. Ex illo enim indicio solum habetur in superficie aut corpore reperiri lineas ex omni parte & secundum omnem positionem: atque ita esse permixtas has dimensiones, vt non possit aliqua planities vel profunditas reperiri in qua non sit interposita longitudo: atque inde fit vt omnis quantitas ex quacunque parte possit longitudinem mensurari. Illa autem mensura non est formalis mensura latitudinis vel profunditatis, quia vna non commensuratur aut adæquatur immediate alteri, sed potest dici mensura virtualis seu mediata, quatenus ex longitudine vnius lateris & alterius colligi potest per principia Mathematicæ quanta sit extensio totius plani. Cum autem Aristoteles dixit, mensuram debere esse homogeneam mensurato, loquitur de mensura formali & adæquata, quæ per coaptationem ad rem quantam eius magnitudinem notificat. Et hoc modo planum plano immediate mensuramus, & corpus corpore, quomodo vini quantitatem amphora mensuramus.

X.

*Formalis
differentia
inter lineam,
superficiem,
& corpus.*

Deinde dicendum est, has species non differre proprie penes numerum dimensionum, formaliter loquendo, sed quasi præsuppositiue: superficies enim proprie differt à linea, quia habet propriam quandam extensionem diuersæ rationis ab extensione lineæ, & corpus similiter differt ab vtraque, quia aliâ propriam extensionem habet, tamen, quia extensio lineæ alias

non includit, neque etiam formaliter supponit, ideo definiri solet linea, quod sit quantitas vnius seu primæ dimensionis, vel longitudinem habens sine latitudine & profunditate. At vero extensio superficiei, necessario supponit, & includit aliquo modo extensionem lineæ, non quia formaliter illa constituitur, sed quia indiget lineis ad suarum partium continuationem & terminationem, & ideo dicitur superficies quantitas duarum dimensionum, seu habens latitudinem & longitudinem sine profunditate, quamuis non eodem modo vtramque dimensionem includat, nam formaliter (vt sic dicam) includit latitudinem: longitudinem vero quasi materialiter aut præsuppositiue, quod alii dicunt includere latitudinem in recto, longitudinem vero in obliquo: nam superficies definiri potest, quod sit latitudo, longitudine continuata. Atque eadem proportionem loquendum est de corpore, nam definiri potest quod sit quantitas trium dimensionum, seu habens profunditatem cum latitudine & longitudine, quod eodem sensu accipiendum est.

Solum est in his nominibus cauenda æquiuocatio, hæc namque voces in alia significatione vulgo accipi solent: nam in plano inæqualium laterum minor extensio appellari solet latitudo: maior vero dicitur longitudo, cum tamen Mathematicæ loquendo in vtroque latere sit longitudo linearum, & propria extensio latitudinis, quæ ad superficiem pertinet. Vnde in plano quadrato, vel nullum latus potest dici planum aut longum in eo vulgari sensu, vel æqualiter, & ad arbitrium loquentis vtrumque latus potest ita appellari. Similiter altitudo, profunditas, & crassities appellari solent in corporibus penes quandam proportionem ad corpus humanum, seu ad differentias positionum: altitudo enim dicitur extensio seu expansio versus superiorem locum, profunditas versus inferiorem: extensio vero, quæ est in transuerso, seu penes ante, & retro, sinistram aut dextram, vocatur crassities seu corpulentia, quæ omnia nos per modum longitudinis mensuramus. Proprie tamen philosophice loquendo, profunditas seu corpulentia significat propriam corporis extensionem à latitudine & longitudine distinctam.

SECTIO VII.

Vtrum locus sit vera species quantitatis continua ab alijs distincta.

SUPpono sermonem esse de loco corporum, in quo tria possunt considerari. Primum est spatium illud seu intervallum, quod corpus replet & occupat sua quantitate. Secundum est presentia, quam corpus ipsum habet in tali spatio. Tertium est superficies vltima corporis continentis. Quartum addit Scotus quoddam scilicet, relationem continentis, quæ est in loco respectu locati, in qua putat rationem loci positam esse. Nos vero, quod ad præsentiam attinet, hanc relationem omittimus facimus, quia vel nihil est, vel posterior est, & resultans ex circumscriptione loci. Et quia de illa satis notum est non esse speciem quantitatis.

Spatium non est quantitas.

DE primo autem supra nominato antiqui Philosophi putarunt, intervallum hoc, quod à nobis concipitur inter parietes huius aulae, esse veram quantitatem & dimensiones quasdam à corporibus separatas, vt ex Aristotele habemus in 4. Physic. Vbi Philopo. in digressu de loco refert, Stoicos & Academicos in ea fuisse sententia, à qua ipse non dissentit.

Iuxta

Iuxta eam tamē sententiam illud spatium non videtur esse species quantitatis distincta à præcedentibus quia in illis dimensionibus non esset aliud extensionis genus præter longitudinem, latitudinem vel profunditatem.

Merito tamen Aristoteles eam sententiam reiecit, & cum eo omnes interpretes, præsertim Commentator, D. Thom. Albertus, & Themistius 4. Physico. text. 36. Simplicius tex. 40. Tum quia vel illæ dimensiones essent separatæ ab omni substantia, & hoc repugnat accidentibus ex natura rei, ut loquimur. Vel si essent in substantia corporea, illa non esset locus, sed potius locorum quid. Tum etiam quia, ut cunque essent illæ dimensiones, si essent vera quantitas, potius impedirent ingressum alterius corporis in huiusmodi intervallum. Quapropter ut huiusmodi intervallum possit corpore compleri, potius concipitur dum est, ut ex se carens omni reali dimensione. De quo spatium sic conceptum certum est non esse ens reale positum, & consequenter non esse speciem quantitatis. Quod præter dicta, est nobis evidens, quia illud spatium non est aliquid creatum, aut temporale, sed eo modo quo esse concipitur æternum est: non potest ergo esse verum ac reale ens. An vero possit locus appellari, questio forte est de nomine, sed ad nos nunc non spectat. Item an sit ratiū sitū aliquid & imaginariū vel aliquo modo dici possit vere esse, dicemus inferius disputantes de Vbi, & de entibus rationis.

Præsentia in spatio non est quantitas.

DE secundo, id est, de præsentia illa seu modo existendi quem habet corpus in spatio quod replet, nunc etiam non agimus, sed supponimus, hoc non pertinere ad prædicamentum quantitatis, sed ad speciale prædicamentum vbi, de quo infra dicturi sumus. Habet quidem huiusmodi præsentia in corporalibus rebus extensionem, ratione cuius quantitas dici potest. Sed tamen non ex se, sed ex subiecti quantitate talem habet extensionem, qua ratione supra sect. 1. adnotabamus, præsentiam rei spiritualis in spatio diuisibili, non esse proprie quantam, etiam si aliquo modo diuisibilis sit, quia ex subiecto non habet extensionem, nec diuisibilitatem. Quocirca, si utalia accidentia quæ sunt in corpore quanto, licet extendantur ad quantitatem subiecti non tamen habent proprias quantitates, sed sunt quantæ per accidens, ita hic modus præsentie quoad extensionem quam habet ex parte subiecti, est quoddam quantum per accidens à quantitate subiecti, non tamen constituit propriam speciem quantitatis. An vero per habitudinem aut spatium habeat ex se propriam aliquam extensionem, quæ possit quantitas appellari declarabitur sectione sequente, simul cum extensione motus.

De superficie continente versatur questio.

DE tertio igitur, id est, de superficie continente, præcipue tractatur questio. Et ratio difficultatis est, quia Aristoteles 4. Physicorum, capite 4. concludit hanc superficiem esse verum ac reale locum. Et tamen in prædicamento quantitatis numerat locum inter species quantitatis continuæ, & distinguit illum à tribus speciebus supra numeratis. Et ratione probari potest, quia esse formam intrinsecam & extrinsecam, sunt rationes sufficientes ad distinguendas species, imo interdum etiam ad distinguenda prædicamenta, ut patet in actione & passione. Sed locus distinguitur à superficie ut forma extrinseca ab intrinseca: nam superficies ut terminat proprium corpus, cui in hæret, habet rationem intrinsecæ formæ, & est una ex tribus speciebus supra numeratis, ut autem circumscribit & continet aliud corpus, habet

se ut forma extrinseca eius: ergo ut sic constituit distinctam speciem, quæ ad genus quantitatis pertinet quia confert locato quandam extensionem extrinsecam, ratione cuius & est mensura eius, & illi est æqualis, quæ sunt proprietates quantitatis.

In contrarium autem est, quia Aristot. in 5. Metaph. cap. 13. in numerandis speciebus quantitatis continet locum omittit. Propter quod omnes fere auctores in hoc conveniunt, sub aliqua ratione diuidi quantitatem continuam & permanentem adæquate in illas tres species, ac proinde rationem illam quantitatis loco minime convenire. Laborant autem multi in conciliandis his testimoniis Aristotelicis.

Prima opinio refertur & improbat.

ET peruulgata quidem distinctio est, quantitatem posse considerari aut in ratione mensuræ, aut in ratione extensionis seu diuisibilitatis. Et priori quidem modo dicitur locus numerari inter species quantitatis: quia est mensura extrinseca, posteriori autem modo non est species quantitatis, qui non habet peculiarem extensionem, neque illam locato confert. Verumtamen distinctio non est necessaria, neque prior pars eius veritatem continet. Primo quidem, quia iam ostensum est, rationem mensuræ nullo modo esse essentialē quantitati, nec secundum illam posse distingui species eius. Quin etiam ostendimus rationem mensuræ non posse alicuius rei, aut prædicamenti essentialē constituere. Nam si sumatur in actu est denominatio extrinseca ab actu animæ: si vero sumatur aptitudine, supponit in re propriam naturam ratione cuius est apta, ut per eam alia cognoscatur, quæ aptitudo nihil addit entitati rei, sed connotat aliquid extrinsecum, ut in passionibus entis, & in aliis sæpe declaratum est.

Vnde argumentor secundo, nam superficies ut intrinsece terminat proprium corpus, non est mensura eius, quia non notificat quantitatem eius, sed potius quantum est ex se, reddit illud mensurabile: ergo sub ratione mensuræ non potest distingui species à loco. Imo esse mensuram, saltem aptitudinem, non est alio modo proprietas superficiæ, nisi quæ æneus alteri corpori potest aliquo modo coaptari, quo modo non tantum locus potest assumi ut mensura locati, sed etiam locatum loci, sicut enim per capacitatem vasis quantitates aquarum mensuramus, ita per quantitatem aquæ interdum mensuramus quantitates distinctorum vasorum. Et hoc modo non solum per superficiem, sed quodammodo per totam corporis molem quantitatem alterius mensuramus: quod maxime conspicitur in ponderibus. Vnde oportet corpus etiam in duas species distinguere. Quod si dicatur, pondus non mensurari per quantitatem, sed per gravitatem, quæ est qualitas: oportebit vel ob illam rationem mensuræ aliud genus accedens constituere, vel certe concedere illam esse peculiarem speciem quantitatis, quia licet gravitas sit qualitas, tamen non mensurat, nisi ut aliquo modo quantæ est: sicut de tempore aliqui dixerunt, ut infra videbimus. Simile argumentum fieri potest de linea, quia licet nos non utamur lineis indiuisibilibus ad mensurandum, tamen cum quantitatem panni vltra mensuramus, per se non utimur nisi sola longitudine: unde illa non est proprie mensura loci, constituet ergo distinctam speciem. Ratio ergo mensuræ nullo modo distinguit species quantitatis, sed sicut in communi est proprietas generis ita determinatis modis est proprietas singularum specierum.

Alia opinio improbat.

Alii ergo distinguunt de quantitate intrinseca, & extrinseca, & dicunt superficiem continere

VI.

VII.

VIII.

IX.

Hh 4 tem

tem respectu locantis esse terminum intrinsecum: respectu vero locati esse extrinsecum terminum, & ita distinguunt diuersas species quantitatis extrinsecæ & intrinsecæ. Et iuxta hanc sententiam videntur locus & superficies distinguere etiam in ratione extensionis, nam locatum quodammodo extrinsece extenditur ad extensionem loci, vnde etiam illi configuratur. Sed hæc etiam distinctio non est conueniens. Nulla enim est quantitas extrinseca, si vere ac proprie de quantitate loquamur: nam per extrinsecam quantitatem nullo modo extenditur aliena substantia vel quantitas. Quod enim locatum dicitur coextendi loco, non est quia formaliter per illum extendatur, sed solum periuxta positionem, quo modo etiam locus exenditur iuxta exigentiam locati, & interdum locus se accommodat seu configuratur locato potius quam è conuerso, vt cum aqua circumdat arborem vel columnam: vnde id non prouenit ex ratione loci, aut locati, sed ex eo quod vnus corpus est liquidum, & facile cedit: aliud vero resistit. Atque eadem ratione, esse terminum extrinsecum commune est tam locato, quam loco, & non constituit propriam aliquam vel specialem rationem quantitatis: aut alius accidentis, nisi fortasse alicuius relationis, quia esse terminum extrinsecum non est informare vel efficere, sed vel esse iuxta positum, vel obistere alteri, ne ultra progrediatur.

Locus non est propria quantitatis species.

X.

*Duplex loci
conueniens
consideratio.*

Dicendum ergo absolute censeo, locum non esse peculiarem speciem quantitatis distinctam à reliquis, sed vel nullo modo pertinere ad quantitatem vel ad summum esse proprietatem quandam superficiem, aut superficierum. Declaratur & probatur: nam dupliciter potest considerari locus: vno modo vt aptitudine tantum continens, aut locans aliud: alio modo vt actu locans, & actu circumscriptum aliud. Priori modo quamuis in re ipsa non datur locus cum ea aptitudine sine actu, quia non datur realis locus vacuus: absolute tamen non inuoluit repugnantiam, & præterea potest facili secundum eam præcisam rationem à nobis considerari, quomodo vacuum definitur, esse locum vel superficiem aptam repleti corpore & illo carentem. Hoc ergo modo locus in re nihil addit superficiem, sed declarat quandam aptitudinem, quam superficies per se ipsam habet: veluti (vt volunt aliqui) de ratione loci est, vt sit superficies concava ad summum addet quandam figuram: in ratione tamen quantitatis nullam differentiam addere potest, aut speciem constituere. Sicut quod superficies sit apta ad recipiendam albedinem, aut vt possit esse æqualis, vel inæqualis, solum dicit proprietatem superficiem, ratione distinctam. Et optimum exemplum est de veste, quæ secundum superficiem suam apta est peculiari modo circumdare & denominare vestitum, quæ aptitudo requirit quidem peculiarem figuram, nihil tamen addit ad prædicamentum quantitatis per se pertinens, sed ad summum includit, vel supponit aptitudinem illam, vt quandam proprietatem superficiem, ratione distinctam. Et pari modo in superficie rei locatæ, seu locabilis potest considerari aptitudo quædam, vt circumferibatur loco, etiam si actu non circumdatur extrinseca superficie, vt de vltima sphaera celesti dici solet. De qua aptitudine proportionaliter etiam dici poterit, requirere specialem figuram, nimirum rationem quantitatis, sed ad summum explicare proprietatem cuiusdam superficiem vltimæ, ratione distinctam ab illa. Sic igitur aptitudine tantum consideratus locus, in ratione quantitatis solum dicere potest proprietatem quandam ratione distinctam à superficie vltima. Dixi autem superficiem aut superficierum, quia non est de ratione hu-

iუსmodi loci, vt sit vna superficies continua: nam licet arbor, aut homo partim aqua, partim aere circumdatur, vnum locum habere censetur constantem ex duabus superficiebus inter se contiguis: Imo quatenus locus debet esse immobilis, teste Aristotele, superficies variz sibi succedentes in eadem distantia ad polos, dicuntur esse idem locus numero, quod etiam declarat, locum physicum non esse speciem quantitatis continuæ, tum quia ipse per se non postulat continuitatem, tum etiam quia nulla quantitas est illo modo immobilis.

Posteriori autem modo considerando locum vt actu circumdantem, denominantem locatum, multo minus potest speciem quantitatis constituere: nam vel talis species est quantitas corporis locantis, aut corporis locati: si locantis non est nisi superficies, nam illa denominatio locantis nullam extensionem, aut magnitudinem illi corpori addit, neque aliquid aliud ad rationem quantitatis pertinet, sed ultra explicatam aptitudinem, addit solum propinquitatem alterius corporis vel relationem ad illud. Nec vero locus ipse circumdantis potest dici quantitas corporis circumdati, quia licet in eo supponat quantitatem, non tamen addit illi vllum extensionis genus, vt supra declaratum est. Vnde nec formaliter illi confert effectum vllum ad quantitatem pertinentem. Quocirca etiam si demus superficiem circumscriptentem comparari ad corpus circumscriptum aliquo modo vt formam extrinsecam eius, & vt sic habere rationem aliquam quamuis impropiam accidentis: tamen sub ea ratione non potest pertinere ad prædicamentum quantitatis. Primo, quia quantitas dicit accidens, verum ac proprium, & consequenter intrinsece ac proprie inherens: locus autem circumdantis non nisi improprie, & per analogiam potest dici accidens corporis circumdati. Secundo, quia effectus formalis quantitatis, quam supra explicauimus, est primo diuersus ab illo quasi effectui, vel potius denominandi modo, quem habet corpus circumdantis in circumscriptum. Et hoc etiam optime declarat exemplum de veste supra allatum, nam re vera etiam vestis secundum vltimam superficiem, & vt sic est forma extrinseca, quæ vt sic non pertinet ad prædicamentum quantitatis, sed ad aliud. Simileque est de albedine gyphi comparata ad ipsum, vel ad parietem gyphi: nam respectu gyphi, quod album denominat, comparatur vt forma inherens, & vt sic est propria qualitas respectu vero parietis, quem denominat dealbatum comparatur vt forma adiacens, & denominans solum medio corpore adiuncto, & ideo vt sic non pertinet ad prædicamentum quantitatis. Ad quod autem prædicamentum omnes hæc denominationes pertineant, dicemus infra explicando prædicamenta vbi, & habitus.

Ad fundamenta contraria sententie.

AD Aristotelem ergo in prædicamentis respondetur, ibi non examinasse exacte propriam rationem quantitatis, & specierum eius, sed eas species numerasse, quæ in aliorum ore circumferebantur, & multi satis probabiliter censent, ibi per locum intellexisse spatium, quod antiqui putabant propriis dimensionibus plenum esse. Ad rationem autem iam responsum est, superficiem continentem consideratam vt formam extrinsecam, non pertinere ad quantitatem, nec conferre formaliter aliquam extensionem corpori circumscripto, sed vel efficiendo, vel resistendo conferre ad terminationem eius. Quomodo, vt dixi, etiam locatum potest ad ipsum locum comparari, & gladius diuidens dici potest terminare partes diuisas. Quod autem hic locus possit esse æqualis, & assumi vt mensura non

XL.

I.
conueniens
habitus

II.

XII.

Ad in
diuisione
quantitatis

non fundatur in propria ratione loci, aut formæ extrinsecæ, sed in propria ratione quantitatis & superficiei. Cuius signum est, quia etiam locorum ratione suæ superficiei, habet quod possit esse æquale & assumitur etiam in mensuram ipsius loci, si quantitas loci notior sit ut supra declarauimus.

SECTIO VIII.

Utrum motus, aut extensio eius, propriam speciem quantitatis continua constituat.

Ratio difficultatis est, quia motus est de genere continuorum teste Aristot. tertio Physicorum in principio: ergo motus est quoddam quantum continuum: ergo habet quantitatem: qua sit quantum & continuum: illa autem non est corpus, nec superficies, nec linea: ergo est distincta species quantitatis. In contrarium vero est, quia Aristoteles hoc loco 5. Metaphysicorum cap. 13. numerat motum inter quanta per accidens, quia solus est quantitas ratione magnitudinis, supra quam fit motus, ubi peculiariter videtur loqui de motu locali: proportionem autem seruata intelligendus est de omnibus. Species autem quantitatis non multiplicatur propter ea quæ sunt quanta per accidens: alias quot essent in substantia accidentia quanta, tot multiplicandæ essent species quantitatis.

Opinio affirmans.

Suppono sermonem esse de motu proprie dicto, id est, successiuo & continuo, nam de mutatione quæ in instanti fit, clarum est non esse quantam, cum diuisibilis non sit de successione autem discreta nunc non agimus: spectat enim ad dispositionem sequentem, ubi de quantitate discreta differemus. De motu igitur sic sumpto est multorum opinio, licet essentialiter non sit quantus, aut quantitas, in eo tamē esse propriam quandam quantitatem, quæ est proprietas eius, per se secundo illi conueniens: constituens autem sub genere quantitatis specularem quandam speciem distinctam à tribus enumeratis, atque etiam à tempore. Ita tenet Fonseca libro 5. Metaphysicorum capite 13. quæst. 8. Et omissa priori parte negatiua, de qua postea non nihil dicemus, quia ad præsens institutum se referre nihil pertinet, posterior probatur. Quia in motu est peculiaris modus continuitatis, quæ in successione distinguitur ab omni continuitate permanente. A successiuâ vero continuitate temporis distinguitur, quia continuus motus solet esse magna, cum temporis est parua, & de conuerso: nam in celeri motu est magna cōtinuitas motus, & parua temporis, quod contra accidit in tardo motu. Item quia cōtinuitas temporis est mensura cōtinuitatis motus, teste Commentatore 4. Physicorum. com. 119. Cuius ratio est, quia temporis successio, seu cōtinuitas inuariabilis est. Et potest hæc pars posterior confirmari ex priori: nam cōtinuitas motus est quædam proprietas eius extra essentiam ipsius existens, & hæc vniuerso conuenit omni motui: ergo pertinet per se ad aliquod prædicamentum: sed non pertinet nisi ad prædicamentum quantitatis, & in illo non potest reduci ad alias enumeratas species: ergo per se constituit propriam speciem. Tandem, motus habet proprias partes extensionis, nimirum mutationes partiales: habet etiam propria continuatiua, quæ à Philosophis vocantur *mutata esse*: ergo habet propriam cōtinuitatem, & compositionem quantitatiuam distinctam à reliquis.

Contraria sententia probatur, & quæstio resolutur.

Nihilominus dicendum censeo, motum non esse ita per se quantum, ut ratione illius necesse sit quantam speciem quantitatis continuæ adiungere: hanc existimo esse sententiam Aristotelis, qui tam in Dialectica, quam in Metaphysica motum dicit esse quantum per accidens. Atque ita sentiunt frequentius expositores eius, præsertim Diuus Thom. 5. Metaphysicæ. Ut autem eam probem, suppono in motu duplicem intelligi posse extensionem & cōtinuitatem: una est ex parte subiecti, quæ est propria corporalium motuum, alia est ex parte termini seu latitudine eius, quæ communis est omni motui successiuo, siue corporali, siue spiritali. De priori extensione & cōtinuitate nulla est controuersia, quin secundum illam modus dicitur quantus per accidens, & ideo ad eam non requiritur peculiarem speciem quantitatis, sed eam sufficienter habeat ex quantitate subiecti corporei in quo existit. Quomodo dixit Philosophus 2. de Generatione, textu secundo, motum esse continuum, propter id quod mouetur, & 6. Physicorum textu 33. ait motum diuidi secundum diuisionem mobilis: totumque motum esse totius mobilis, & partem partis. Quo fit ut sicut alia accidentia, quæ extenduntur per corpus, sunt quanta per accidens ex quantitate subiecti, ita etiam motus secundum hanc extensionem, sit quantus per accidens, nam extenditur ad extensionem subiecti.

Vnde etiam fit, ut hæc extensio non solum in motu proprie dicto, sed etiam in mutatione instantanea reperiat, ut cum illuminatio subito fit in toto corpore, vel visio in oculo, in quo habet extensionem aliquam: nam sicut lumen ipsum, vel actus videndi, ut est qualitas corporea, sunt extensa in subiecto, & quæ per accidens, ita actiones vel mutationes, quæ in aliis qualitatibus efficiendis interueniunt, habent similem extensionem in subiecto, & sunt etiam quantæ per accidens. Ex quo etiam intelligitur, licet interdum contingat, hanc extensionem motus in subiecto, successiuè fieri, nihilominus extensionem & cōtinuitatem eius non pertinere ad distinctam, vel peculiarem speciem quantitatis: nam etiam nunc provenit illa extensio ex quantitate subiecti adiuncta (quoad successione) imperfectione vel voluntate agentis, quod vel non valet, vel non vult totum subiectum simul immutare, sed prius vnâ partem quam aliam, quia modus seu ordo agendi non potest variare intrinsecam & propriam rationem quantitatis. Cuius etiâ signum est, quod si mutatio talis sit, ut effectus, qui per eam fit, pendeat ab agente in fieri & cōseruari, etiâ actio ipsa, vel mutatio in prima effectione, successiuè extendatur per subiectum, nihilominus tota simul sic extensa cōseruari possit aliquo tempore in subiecto, ut manifeste patet in illuminatione, nam licet lucerna, quæ per modum applicatur successiuè extendat actionem suam ad remotas partes aëris, postea simul cōseruat illuminationem extensam per easdem aëris partes: quod ergo inter partes illius mutationis sit ille ordo successione, vel simularis quoad inceptionem vel durationem per accidens est, & non oritur ex aliqua quantitate illis intrinsecâ, sed ex imperfectione, ut dixi, vel voluntate agentis.

Venio ad alium extensionis modum, de quo est proprie controuersia, & difficultas: & ut clarius procedat demonstratio, distinguamus tres motus, quos Aristoteles 7. Physicorum. distinguit, alterationem, scilicet, augmentationem, & modum localem: nam inter eos est aliqua conuenientia quoad radicem, vel capacitatem continuationis & successione, & aliqua etiam

III.

IV.

V.